

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Administrative Strategy for Quality of Life Development for the People of Chiang Mai Province According to the Sufficiency Economy Philosophy

พัยพ ชินวัตร และ โชติรัส ชวานิชย์

Payap Shinawatra and Chotiras Chavanich

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Eastern Asia University

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมผสานครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ และ (2) เสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักสามกลุ่มได้แก่ กลุ่มข้าราชการระดับบริหารของจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวแทนองค์กรพัฒนาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนเชียงใหม่ จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ที่สำคัญ คือ ระดับคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่มีความแตกต่างกันมากในหมู่ประชาชนแต่ละกลุ่ม คนในชนบทและชนกลุ่มน้อยชาวไทยภูเขา รวมทั้งชาวชนบทมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าชาวเมือง นอกจากนี้จังหวัดเชียงใหม่ยังไม่มียุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ (2) จังหวัดเชียงใหม่ควรจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงห้าด้าน เรียงตามลำดับ คือ ยุทธศาสตร์ด้านการมีภูมิคุ้มกัน ด้านความรู้ ด้านความมีเหตุผล ด้านความพอประมาณ และด้านคุณธรรม

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, คุณภาพชีวิต, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this mixed method research were: (1) to study the general context of the quality of life and development of the people of Chiang Mai Province, and (2) to propose strategies for administration of the quality of life development of Chiang Mai residents according to the Sufficiency Economy Philosophy. This qualitative research collected data by structured in-depth interview of key informants, which consisted of 3 groups of people, including administrative level government officers, representatives of local development organizations in Chiang Mai province, and academicians who are involved in the development of quality of life. As for the quantitative

research, questionnaires were used to collect data from 400 samples of proportional sampling from people who lived in Chiang Mai. This qualitative data were analyzed using content analysis technique. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, t-test and F-test. The findings were as follows: (1) quality of life the people in Chiang Mai was very different among groups. The people in rural areas and the mountain areas had a lower quality of life than that of the people in the cities. Furthermore, Chiang Mai Province did not have strategy to develop the quality of people's lives according to the Sufficiency Economy Philosophy, and (2) Chiang Mai Province should formulate the strategies for development of the quality of life for people, especially concerning the safety of life and property in Chiang Mai province in 5 key aspects: the immunity, knowledge, reasons, moderation, and virtue.

Keywords: quality of life, philosophy of sufficiency economy, strategy on improvement of the quality of life

บทนำ

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program--UNDP, 2014, p.17) ได้จัดลำดับประเทศไทยเป็นอันดับที่ 89 จากการสำรวจทั้งสิ้น 187 ประเทศให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตระดับสูง (high human development) ซึ่งจากสถิติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523-2557 ประเทศไทยมีแนวโน้มสถิติที่แสดงถึงระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่สูงขึ้นต่อเนื่องอย่างค่อยเป็นค่อยไป มาโดยตลอด จากเดิมที่อยู่ในกลุ่มประเทศที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลางมาเป็นกลุ่มประเทศที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตระดับสูง อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินนี้ไม่สามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงได้ทั้งหมดเนื่องจากคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความเจริญ ยังคงกระจุกตัวเฉพาะกลุ่มเมืองใหญ่หรือตัวเมืองเท่านั้น ในพื้นที่ที่มีปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณสุข การศึกษา อาชีพ สาธารณะสุข และปัจจัยอื่น ๆ ที่ได้มาตรฐานของการมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดี ส่วนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทยังคงมีระดับคุณภาพชีวิตที่ไม่สูงมากนัก

จากการสำรวจสถานการณ์เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศไทย 5 ด้าน เมื่อปี พ.ศ. 2557 (The Board of Directors of improvement the quality of life of the people, 2014, p. 3) พบว่า (1) ด้านสุขภาพอนามัยประชากรในประเทศไทยในชนบทยังมีปัญหาการบริโภคอาหารไม่เพียงพอหรือไม่ถูกตามหลักโภชนาการ และมีโอกาสได้รับการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขน้อย

เนื่องจากอยู่ห่างไกลและมีฐานะยากจน การขาดสุขอนามัยที่ดี ไม่ระมัดระวังตนในการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ (2) ด้านที่อยู่อาศัย ปัจจัยนี้มีความสำคัญมากเพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต แต่ประชาชนบางกลุ่มยังขาดบ้านอาศัยที่มั่นคง ปลอดภัย สะอาด เรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ (3) ด้านการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรให้สูงขึ้น โดยความรู้หรือการขาดการศึกษาเป็นการตัดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ (4) ด้านรายได้และการประกอบอาชีพ เป็นปัจจัยโดยตรงที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตประชาชน แม้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ทุกวันนี้ โดยเฉพาะเกษตรกรกลับมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก และ (5) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมไทยได้ชื่อว่ามีความปลอดภัยในปัจจุบันไม่มีการสู้รบหรือการก่อการร้ายรุนแรง อย่างไรก็ตาม พบข้อสังเกตว่ามีปัจจัยบางประการที่คุกคามต่อความปลอดภัย เช่น อิทธิพลในท้องถิ่น การแพร่ระบาดของอาวุธสงคราม การค้าและการเสพยาเสพติด บ่อนการพนันและอบายมุขต่าง ๆ ทั้งหมดนี้เป็นบ่อเกิดของอาชญากรรม

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดสำคัญจังหวัดหนึ่งของไทย ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ จัดได้ว่าเป็นจุดศูนย์กลางของภาคเหนือตอนบน จากความสำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นจังหวัดหลักในพื้นที่ภาคเหนือภาพรวมของการสำรวจระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดีปานกลาง แต่ในบางพื้นที่กลับพบปัญหา ผลสำรวจของ

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของชาวชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2554 (Chiang Mai Community Development Office, 2011, p. 67) โดยใช้เกณฑ์ชี้วัดระดับความจำเป็นพื้นฐานใน 25 อำเภอ พบว่า ชาวเชียงใหม่มีระดับคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวน 2,243 ครัวเรือน และในปี พ.ศ. 2555 ยังคงพบว่ามีครัวเรือนที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้ จำนวน 2,704 ครัวเรือน และยังพบปัญหาคุณภาพชีวิตในประเด็นต่าง ๆ อีกหลายประการที่ต้องเร่งรัดปรับปรุงและพัฒนา

การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายของภาครัฐ ที่มีการกระจายอำนาจการปกครองตามลำดับชั้น จากการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดปัญหาดังกล่าวอย่างสอดคล้องกัน โดยนโยบายที่ผ่านมาได้กำหนดให้มีแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนั้น เพื่อให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกพื้นที่รวมทั้งพื้นที่ห่างไกลดีขึ้น ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรในบางประเด็น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาสภาพปัญหาดังกล่าว เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสมและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเป็น
 - 1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่
 - 1.2 ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่
 - 1.3 ศึกษาโอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่
 - 1.4 ศึกษาแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่

ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ
2. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และการกำหนดยุทธศาสตร์
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐ
4. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
6. สภาพคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่
7. โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของจังหวัดเชียงใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

นโยบายเป็นแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยนโยบายสาธารณะเกี่ยวข้องกับรัฐบาล รวมถึงการเลือกตัดสินใจที่จะกระทำภายใต้อำนาจสาธารณะ (public authority) ทั้งนี้ความเป็นสาธารณะต่างกับความเป็นเอกชนด้วยคุณลักษณะที่ ความเป็นสาธารณะต้องสามารถตอบสนองต่อประเด็นปัญหาความยุติธรรมของสังคมได้มากกว่าเอกชน ต้องดำเนินไปบนพื้นที่ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว (Chumpol Ninpanich, 2009, p. 27) โดยการกำหนดนโยบายสาธารณะมีกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ (1) การก่อตัวของปัญหา เริ่มจากการระบุปัญหา รวบรวมปัญหา วิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (2) การเตรียมเสนอแนะนโยบาย โดยการกำหนดวัตถุประสงค์และเสนอทางเลือกก่อนจัดทำ

ร่างนโยบาย และ (3) การอนุมัติและประกาศนโยบาย ที่ต้องผ่านการคัดเลือกข้อเสนอ นโยบายต่าง ๆ จากนั้น สร้างเสียงสนับสนุนก่อนประกาศใช้นโยบายเมื่อถึงขั้นตอน ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ก็จำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับการ แสวงหากลไกที่จะเปลี่ยนตัวนโยบายที่เป็นอักษรไปสู่ การปฏิบัติหรือการกระทำให้ได้ รวมไปถึงการพิจารณา หาหน่วยงานหรือองค์กรที่จะเป็นผู้รับตัวนโยบายไป ดำเนินการ บังคับใช้หรือทำให้เกิดขึ้น (Chumpol Ninpanich, 2009, p. 28) ทั้งนี้ การแสวงหากลไกหรือหน่วยงานที่จะนำ นโยบายไปสู่การปฏิบัติจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของตัวนโยบาย

แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และการกำหนด ยุทธศาสตร์

ประโยชน์จากการกำหนดยุทธศาสตร์มาใช้ในการ บริหารประเทศมีหลายประการ ทำให้การปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีเป้าหมายที่ชัดเจน หน่วยงานมี การบริหารงานอย่างเป็นทิศทาง จึงเป็นที่แพร่หลายของ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่จะกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อ การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุใน ทิศทางหรือผลลัพธ์ที่องค์กรต้องการ มีแนวทางในการ ดำเนินงานที่ชัดเจน อีกทั้งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ของบริบทต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร โดยการ นำทิศทางขององค์กรมากำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ (strategic issues) ที่สำคัญที่องค์กรจะต้องมุ่งเน้น อย่างไร ก็ตาม ความสำเร็จของยุทธศาสตร์นั้น ต้องอาศัยการสื่อสาร และถ่ายทอดยุทธศาสตร์ให้อยู่ในรูปที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายสำหรับบุคลากรทุกระดับในองค์กรเพื่อให้ เป็นแนวทางสำหรับการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำเป็นแผนที่ยุทธศาสตร์ (strategy map) จากการ พิจารณาเป้าประสงค์ 4 มิติ คือ ประสิทธิภาพ คุณภาพการให้ บริการ ประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ และการพัฒนา องค์กร พร้อมกันนี้เป้าประสงค์แต่ละประการก็ควรจะมี ความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ในลักษณะของเหตุและผล

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐ

การบริหารจัดการ เป็นการดำเนินงาน หรือการ ปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดย

ครอบคลุมเรื่องการบริหารด้านต่าง ๆ (The development of bureaucracy commission office, 2008, p. 38) เช่น (1) การบริหารนโยบาย (policy) (2) การบริหารอำนาจหน้าที่ (authority) (3) การบริหารคุณธรรม (morality) (4) การบริหาร ที่เกี่ยวข้องกับสังคม (society) (5) การวางแผน (planning) (6) การจัดองค์การ (organizing) (7) การบริหารทรัพยากร มนุษย์ (staffing) (8) การอำนวยความสะดวก (directing) (9) การ ประสานงาน (coordinating) (10) การรายงาน (reporting) และ (11) การงบประมาณ (budgeting) พร้อมกันนี้ อาจให้ ความหมายได้อีกว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น (1) คน (man) (2) เงิน (money) (3) วัสดุอุปกรณ์ (material) (4) การบริหารงานทั่วไป (management) (5) การให้บริการประชาชน (market) (6) คุณธรรม (morality) (7) ข้อมูลข่าวสาร (message) (8) เวลา (minute) และ (9) การวัดผล (measurement)

แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาในการ ดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถอุ้มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียง กับตนเอง (self sufficiency) โดยไม่เดือดร้อน (Krerkkiat Pipat Serithum, 2007, p. 72) กล่าวคือ ต้องให้มีความพอกิน พอใช้ ไม่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจ ให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียวเพราะผู้ที่มีอาชีพ และฐานะ พอเพียงที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมจะสามารถสร้างความ เจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นไปตามลำดับ ต่อไปได้ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้ (1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น (2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของ ความพอเพียงจะต้อง เป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณา จากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ (3) การมี ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การสร้าง หรือเตรียมตัวให้มีภูมิคุ้มกัน ที่ดีเพื่อพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง หรือ สถานการณ์ทั้งหลายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และ ไกลด้วยความไม่ประมาท ทั้งนี้ ในการดำรงชีวิตและการ ปฏิบัติงานของประชาชนและชุมชนต้องอาศัย ความรู้และ

คุณธรรมควบคู่กันไปด้วย กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาแนวทางดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับ รัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนิน การไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ได้มีการศึกษา กันในประเทศที่พัฒนาแล้วมาไม่น้อยกว่า 25 ปี เช่น สหรัฐอเมริกา และประเทศในกลุ่มยุโรป โดยบางนิยาม ได้กล่าวว่า “คุณภาพชีวิต” คือ ความรู้สึกเป็นปกติสุข (sense of well-being) คือ จะครอบคลุมความเป็นอยู่ที่ดี ของประชากรทุกด้าน ซึ่งมีคำที่มีความหมายเหมือนกัน คือ ความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction) ซึ่งเป็นผลรวม ของการตอบสนองความรู้สึกภายในตัวบุคคล สำหรับ ประเทศไทยนั้นมีผู้ให้ความสนใจในการศึกษาอยู่บ้าง และได้แสดงความคิดเห็นไว้พอสมควร ในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ คุณภาพชีวิต นำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด ตัวแปร และเป็นแนวในการดำเนินการ โดยแบ่งการวัดคุณภาพชีวิต ออกเป็น 5 ด้าน คือ (1) ด้านสุขภาพ (2) ด้านที่อยู่อาศัย (3) ด้านการศึกษา (4) ด้านรายได้ และ (5) ด้านค่านิยม อันเป็น ปัจจัยนำไปสู่การพัฒนาในระดับคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

สภาพคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนสำคัญไว้ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างคามั่งคั่งอย่างยั่งยืนตามแนวทาง ของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยว ระดับโลก สินค้า บริการ มีคุณภาพ ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ที่เป็นธรรม เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกลยุทธ์ 4 ประการ (Khet of Public relations office, 3 provinces in Chiang Mai., 2012, p. 21) คือ (1) ส่งเสริมและพัฒนาเชียงใหม่เป็นนครแห่ง วัฒนธรรมล้านนา (2) ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ท้องถิ่น เพื่อการกระจายรายได้และเป็นธรรม (3) ส่งเสริม และพัฒนาเชียงใหม่เป็นผู้นำด้านความหลากหลายในการ ผลิตภัณฑ์เกษตร และอุตสาหกรรมแปรรูป (4) ส่งเสริม การค้า การลงทุน และยุทธศาสตร์การสร้างสังคมให้อยู่เย็น

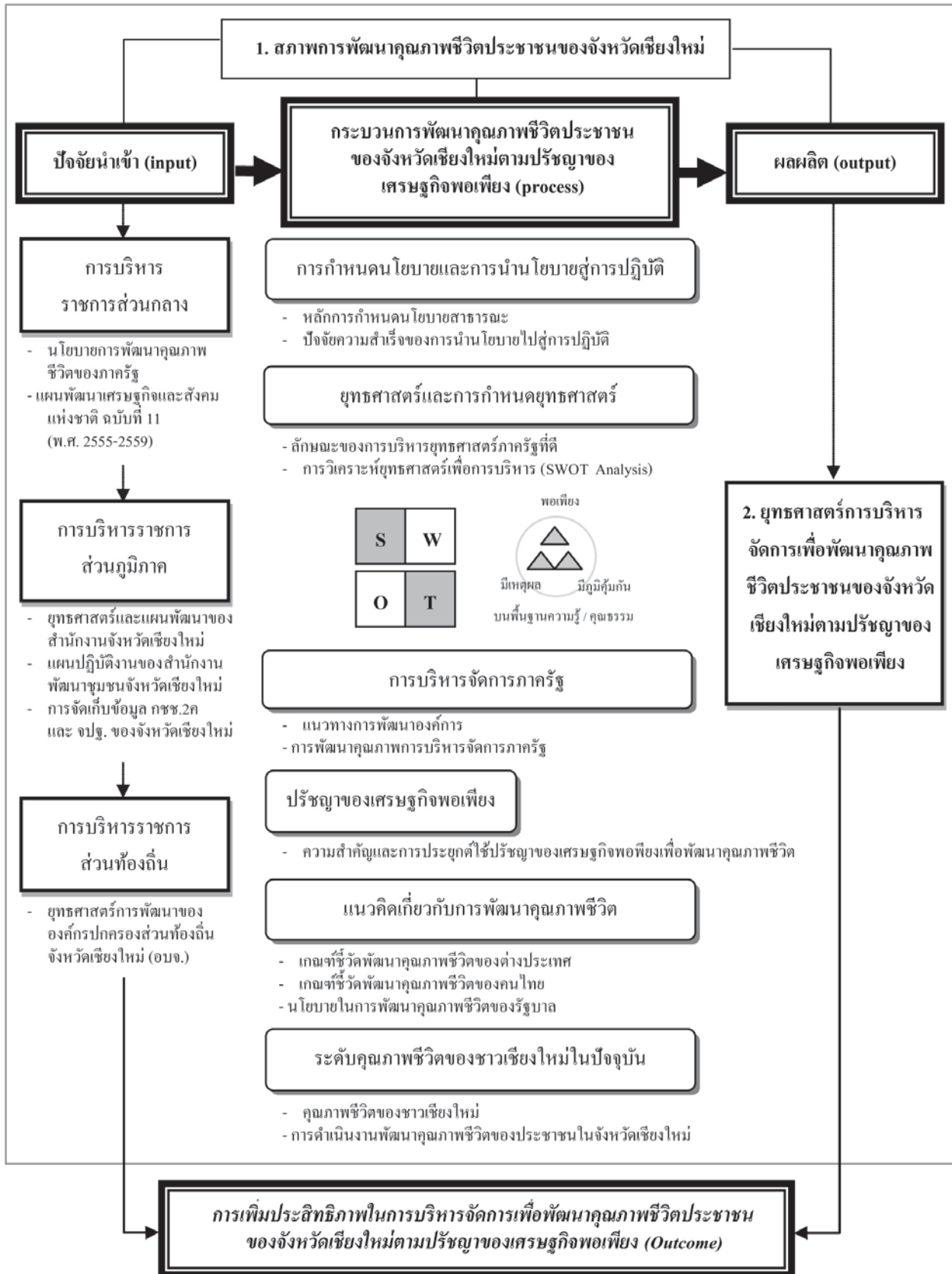
เป็นสุข โดยการมุ่งพัฒนาครอบครัวและชุมชน ให้อยู่เย็น เป็นสุขบนพื้นฐานของศาสนาวัฒนธรรมและการบูรณาการ เครือข่าย

ผลการจัดเก็บข้อมูลจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2555 (Community Development Department Ministry of the Interior, 2012, p. 15) ในเขตชนบทของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 254,282 ครัวเรือน พบว่า มีประชากรมีรายได้เฉลี่ย 59,791 บาท/คน/ปี และมีครัวเรือนผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ย 30,000 บาท/คน/ปี จำนวน 251,578 ครัวเรือน ทั้งนี้มีเกณฑ์ การวัดเป็น 5 หมวด 30 ตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดที่ชาวเชียงใหม่ ผ่านเกณฑ์น้อยที่สุด 5 ลำดับแรกคือ (1) ครัวเรือนมีการ เก็บออม (2) เด็กจบการศึกษาบังคับ 9 ปี ที่ไม่ได้เรียนต่อ และยังไม่มียานพาหนะ (3) ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ (4) คนอายุมากกว่า 60 ปีเพิ่มขึ้นไป มีอาชีพและมีรายได้ (5) คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่ และ (5) คนในครัวเรือนไม่ดื่ม สุรา โดยอำเภอที่ตกเกณฑ์มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอภักดีชุมพล อำเภอพร้าว อำเภอสันกำแพง อำเภอ สารภี และอำเภอแม่เมาะ

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของจังหวัดเชียงใหม่

กลไกการดำเนินงานของการบริหารราชการ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถแบ่งได้ 2 ระดับ คือ ระดับ กระทรวง และระดับจังหวัด โดยมีการบริหารระดับ กระทรวงโดยสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ตั้งคณะทำงานโดยมีหน่วยงานและภาคี การพัฒนา ที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่เชิงนโยบายในการกำหนด ให้ความ เห็นชอบการบูรณาการ การทำงานร่วมกันการติดตาม ประเมินผล และการดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการ บริหารระดับจังหวัดนั้น ทางจังหวัดจัดให้มีกลไกบูรณาการ การทำงานร่วมกันของหน่วยงานหลักทั้งสำนักงานจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่นจังหวัด และภาคีการพัฒนาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยอาจกำหนดในรูปแบบคณะทำงาน หรือรูปแบบวิธีการ อื่น ๆ ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความคล่องตัวในทางปฏิบัติ (Policy and Planning Division, Planning and Budget Division, 2014, pp. 30 - 32) โดยจังหวัดเชียงใหม่กำหนด วิสัยทัศน์ที่จะให้บรรลุถึงการเป็นนครแห่งชีวิตและ ความมั่งคั่งบนฐานของความสง่างามทางวัฒนธรรม และ ศูนย์กลางการท่องเที่ยว การค้า การลงทุนระดับสากล

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เป็นหลัก และสนับสนุนด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) มีระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

การศึกษาเอกสาร

ผู้วิจัยได้สืบค้น รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต การกำหนดยุทธศาสตร์ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากเอกสารราชการ อาทิ เอกสารยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เทศบาล และเอกสารงานโครงการหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังได้ศึกษาจาก บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เพื่อให้ได้ความหมายและนิยามของสถานการณ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ที่แท้จริง นอกเหนือจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ ดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้เรียบเรียงเนื้อหาดังกล่าว นำมาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)

การวิจัยเชิงปริมาณ

นอกเหนือจากการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมในเชิงปริมาณ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบอันจะนำมาซึ่งความน่าเชื่อถือของงานวิจัยชิ้นนี้ โดยการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนชาวเชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) สำหรับการวิจัยนี้ เป็นบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการของจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งมีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่ จำนวน 16 คน โดยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มข้าราชการระดับบริหารและข้าราชการระดับบริหารของจังหวัดเชียงใหม่ (2) ตัวแทนองค์กรพัฒนาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และ (3) นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การศึกษาเชิงปริมาณ

ประชากร คือ ประชาชนเชียงใหม่ ณ มีนาคม 2557 มีจำนวน 1,615,925 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ ณ ระดับความเชื่อมั่น .05 ให้กำหนดขนาดตัวอย่าง 400 ราย (Marayart Yotongyote and Pranee Sawatdisup, 2014, p. 3) จำแนกตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้กำหนดหัวข้อสำคัญประกอบด้วย (1) ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ (2) ความคิดเห็นของการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ที่ควรให้ความสำคัญ จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ ผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ อาทิ การเมือง การบริหารราชการระดับประเทศระดับจังหวัดและการบริหารท้องถิ่น และปัจจัยด้านสังคมจิตวิทยา เทคโนโลยี กฎเกณฑ์ ระเบียบ คำสั่ง และข้อกำหนดต่าง ๆ รวมทั้งความคิดเห็น

ต่อยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่

แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนเชียงใหม่ แบ่งได้ 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้จัดทำคำขอจากมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียเพื่อจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล ซึ่งได้นำส่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญพร้อมแนบหมายเพื่อเข้าพบ ได้แจ้งวัตถุประสงค์ในการเข้าพบล่วงหน้าเมื่อถึงกำหนดสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยได้รับทราบความเห็นที่กำหนดไว้ตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จัดบันทึกผลการสัมภาษณ์ และรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้จัดเตรียมไว้

ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำส่งแบบสอบถามผ่านอำเภอทั้ง 25 อำเภอเป็นผู้รวบรวมข้อมูลจากประชาชนเชียงใหม่ในแต่ละพื้นที่ แล้วจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกลับมายังสำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เดินทางรับแบบสอบถามและได้รับฟังข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้รวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบกับการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis technique) ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์งานวิจัยที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (descriptive statistics) และเลือกวิธีการทางสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยยึดถือวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นหลัก ประกอบกับการพิจารณาคุณลักษณะของตัวแปรที่ทำกรวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงสภาพระดับคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ด้วยสถิติร้อยละ

ส่วนที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตประชาชนของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ด้วยสถิติ t-test และ F-test เพื่อทราบระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลทั่วไปแตกต่างกัน

ผลการวิจัย

ข้อค้นพบสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่

1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดสำคัญจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ โดยมีพื้นที่ครอบคลุมมากเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ และมีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับที่ 5 ของประเทศ ทั้งนี้จากการสำรวจจำนวนประชากรปี พ.ศ. 2556 พบว่า จังหวัดเชียงใหม่มีประชากรจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,611,413 คน

ประชากรที่เป็นชนกลุ่มน้อยในจังหวัดมีจำนวน 72,791 คน กระจายตามอำเภอต่าง ๆ ใน 17 อำเภอ (ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2556) พื้นที่การปกครองแบ่งเขตออกเป็น 25 อำเภอ มีหน่วยงานภาครัฐที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ประกอบด้วย (1) หน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง 166 หน่วยงาน (2) หน่วยงานบริหารราชการส่วนภูมิภาค 34 หน่วยงาน (3) หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น 211 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 4 แห่ง เทศบาลตำบล 100 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 105 แห่ง ปี พ.ศ. 2556 ผู้มีงานทำ ในจังหวัดเชียงใหม่ 957,015 คน หรือร้อยละ 98.95 ทั้งนี้ จังหวัดเชียงใหม่มีบริการด้านสาธารณสุขประเภท สถานพยาบาล/โรงพยาบาลจำนวน 48 แห่ง มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 1,156 แห่ง ภาพรวมชาวเชียงใหม่มีรายได้เฉลี่ย 64,737 บาท/คน/ปี โดยอำเภอที่มีรายได้สูงที่สุดคือ อำเภอสารภี 88,507 บาท/คน/ปี และอำเภอที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุดคือ อำเภอภักดีชุมพล 34,737 บาท/คน/ปี

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน ปี พ.ศ. 2556 ในเขตชนบท (Policy and Planning Division, 2014, pp. 24-26) พบว่า หมู่บ้านที่อยู่ในเกณฑ์ต้องเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (หมู่บ้านล้าหลัง) ร้อยละ 5.91 ได้แก่ หมู่บ้านในอำเภอแม่แจ่ม อำเภอฝาง อำเภอพร้าว อำเภออมก๋อย อำเภอเวียงแหง อำเภอไชยปราการ และอำเภอภักดีชุมพล ส่วนหมู่บ้านที่อยู่ในเกณฑ์เร่งรัดพัฒนาลำดับ 2 (หมู่บ้านพัฒนาระดับปานกลาง) มีจำนวน 484 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 26.25 และหมู่บ้านที่ต้องเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 (หมู่บ้านพัฒนาระดับก้าวหน้า) มีจำนวน 1,251 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 67.84

ผลการประเมินปัญหาที่ชาวบ้านประสบมากที่สุด 10 อันดับแรกคือ (1) ปัญหาระดับการศึกษาของประชาชน (2) ปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของชุมชน (3) ปัญหาการเรียนรู้โดยชุมชน (4) ปัญหาด้านการกีฬา (5) ปัญหาคุณภาพของน้ำ (6) ปัญหาการได้รับการศึกษา (7) ปัญหาอัตราการเรียนต่อของประชาชน (8) ปัญหาการมีงานทำ (9) ปัญหาการติดต่อสื่อสาร และ (10) ปัญหาคุณภาพดิน ตามลำดับ

ช่วงเวลาที่ผ่านมา สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ความสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชนไว้ได้แก่ กำหนด

นโยบายการสร้าง ความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนตามแนวทางของ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยว ระดับโลก สามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ที่เป็นรูปธรรม เกิดการพัฒนา อย่างยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกลยุทธ์ 4 ประการ คือ (1) ส่งเสริมและพัฒนาเชียงใหม่เป็นนคร แห่งวัฒนธรรมล้านนา (2) ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ชุมชนท้องถิ่น เพื่อการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม (3) ส่งเสริมและพัฒนาเชียงใหม่เป็นผู้นำด้านความหลากหลาย ในการผลิตด้านการเกษตร และอุตสาหกรรมแปรรูป (4) ส่งเสริมการค้าการลงทุน และยุทธศาสตร์การสร้างสังคม ให้อยู่เย็นเป็นสุข โดยการมุ่งพัฒนาครอบครัวและชุมชน ให้อยู่เย็นเป็นสุข บนพื้นฐานของศาสนา วัฒนธรรม และ การบูรณาการเครือข่าย

แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของชาวเชียงใหม่ พบว่า หลายท่านให้ความเห็นไปใน แนวทางเดียวกัน คือ ระดับคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่ใน ปัจจุบันมีความแตกต่างกันมากในหมู่ประชาชนแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะคนในชนบทและชนกลุ่มน้อยชาวไทยภูเขา จะมี คุณภาพชีวิตต่ำกว่าชาวเมือง สภาพสังคมชาวเชียงใหม่ ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป คนวัยหนุ่มละทิ้งที่ดิน ในชนบทหันเข้ามาทำงานในเมือง ทำให้สังคมผู้สูงอายุมี ปริมาณมากขึ้น ต้องการทางด้านวัตถุนิยมมากขึ้น ก่อให้เกิด ภาระค่าใช้จ่ายมากขึ้น อาชีพเกษตรกรไม่สามารถหารายได้ เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวแต่อย่างไรก็ตาม การดำเนิน ชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมา ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ ที่ชัดเจนบนพื้นฐานแนวความคิดของปรัชญาดังกล่าว

ประเด็นในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของชาว เชียงใหม่ให้เกิดความพอเพียง ซึ่งหมายถึง รู้จักพอประมาณ พออยู่ พอมี พอกิน พอใช้ ประหยัด และไม่เบียดเบียน ตนเอง และผู้อื่น ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า แม้ระดับคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่จะอยู่ใน ระดับดี แต่เมื่อพิจารณาในรายกลุ่ม จะเห็นได้อย่างชัดเจน ว่าประชาชนชายขอบที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล ไม่ว่าจะเป็น ชาวไทยหรือชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ กลับไม่ได้

รับผลจากการพัฒนาในระดับใกล้เคียงกับชาวเมืองเชียงใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปในเรื่อง สุขภาพ ความสามารถในการหารายได้ และแหล่งเงินทุน เพื่อประกอบอาชีพหรือการพัฒนาที่อยู่อาศัย ซึ่งยังมีระดับ ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งข้อเท็จจริงที่ค้นพบนี้สอดคล้องกับ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ตรงกัน

โดยผู้วิจัยได้พบว่าสถานการณ์ในเรื่องความ พอเพียงของคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่ นั้น แม้ส่วนใหญ่ จะมีความได้เปรียบมากกว่าชาวจังหวัดอื่นก็ตาม แต่ความ เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่เป็นผลมาจากสภาพการเมือง เศรษฐกิจและสังคมจิตวิทยา ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลกระทบต่อส่งผลกระทบต่อโดยตรงทำให้มีแนวโน้ม ว่าชาวเชียงใหม่จะมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าที่ควรจะเป็นหรือ มีน้อยกว่าความพอเพียง

ทั้งนี้เพราะการอพยพย้ายถิ่นของชาวไทยและชาว ต่างชาติเข้ามาทำงานและอยู่ในพื้นที่ ทำให้เกิดผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและระบบสาธารณสุขโลกซึ่งมีอาจ ก่อสร้างให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนให้ ครบถ้วนได้ เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานมีผลกระทบต่อ สภาพแวดล้อม และต่อความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับ สิ่งแวดล้อม ทั้งในทางที่ดีขึ้น และในทางทำลายให้เลวลง หากไม่มีการวางแผนที่ดี ขาดการควบคุมเกี่ยวกับการตั้ง ถิ่นฐาน ย่อมทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ เลือ่มลง

นอกจากนี้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ และเทคโนโลยี ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อม เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น การมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศ ขยายการก่อสร้างปัจจัยพื้นฐาน ถนน เขื่อน สนามบิน ท่าเรือ เป็นต้น รวมถึงการเร่งผลิตสินค้าและ บริการให้ทันกับความต้องการของถิ่นฐานที่ขยายใหญ่ขึ้น เหล่านี้ทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นจำนวนมาก จากกระบวนการพัฒนาการผลิตนี้เอง ทำให้มีของเสีย เหลือทิ้งออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เจือปนอยู่ในสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้สมดุลของธรรมชาติเสียไป และเมื่อสิ่งแวดล้อม ถูกทำลายและมีของเสียปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก สิ่งแวดล้อมก็จะอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมและอาจจะรุนแรง ถึงขั้นเป็นพิษเป็นภัยได้ การที่สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม และเป็นพิษ จะมีผลโดยตรงต่อสุขภาพและอนามัยของ

มนุษย์ อีกทั้งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่หยุดยั้ง และไม่ระมัดระวัง จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสูญสิ้น อย่างรวดเร็ว

2. จุดอ่อนและจุดแข็งของการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาสภาพของจังหวัดเชียงใหม่พบว่า มีจุดอ่อนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่ หลายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เนื่องจากเชียงใหม่มีการพัฒนาเจริญเติบโตอย่าง รวดเร็วและต่อเนื่อง ทำให้มีการหลั่งไหลของประชากร เข้ามาในเชียงใหม่จำนวนมาก การขยายตัวของเมืองและการ ขยายตัวทางเศรษฐกิจจึงเกิดขึ้น ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากร ในพื้นที่เพิ่มขึ้นมาก ก่อให้เกิดปัญหาหามลพิษและปัญหาอื่น ๆ ตามมา รวมถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติ อีกทั้งยังมีสาเหตุมาจากการกระทำของชาวบ้าน ในพื้นที่ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การแผ้วถางเผาขยะ และเผาพื้นที่เพื่อทำการเกษตร ซึ่งภาครัฐได้มีการรณรงค์ ขอความร่วมมือแล้วแต่ยังคงไม่ได้ผลเท่าที่ควร นอกจากนี้ ในบางพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก แต่ถูกสภาพความ เป็นเมืองเข้าก่อสร้างทับซ้อน ทำให้พื้นที่ทำการเกษตร น้อยลง พื้นที่ทำกินลดลง รวมทั้งจังหวัดเชียงใหม่ยังขาด การส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ และไม่สามารถลด ข้อขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ขาดการส่งเสริมการจัดการและการใช้พลังงาน ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับความแตกต่างด้านรายได้ ระหว่างเขตเมืองและชนบทดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นว่า ถึงแม้โดยทั่วไปจังหวัดเชียงใหม่จะมีความเจริญและเป็น ศูนย์กลางการพัฒนาทางเศรษฐกิจของภาคเหนือ แต่ยังคง ปรากฏให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้ที่ แตกต่างกันอย่างสูง ประชากรชนบทที่อยู่ห่างไกล ขาดโอกาสในการพัฒนา มีปัญหาความยากจน และ คุณภาพชีวิต

ส่วนจุดแข็งที่จังหวัดเชียงใหม่สามารถจะพัฒนา คุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่ให้ดีขึ้นได้นั้น เรื่องทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายถือว่าเป็น สิ่งที่โดดเด่น นักท่องเที่ยวมีความต้องการท่องเที่ยว ในพื้นที่เชียงใหม่ในแต่ละปี มีจำนวนมาก ทั้งการท่องเที่ยว ด้านโบราณสถานศิลปวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

ต่าง ๆ อาทิ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรม และประวัติเชิงเกษตร เชิงอนุรักษ์ เชิงสุขภาพ และเชิงสร้างสรรค์ต่าง ๆ พร้อมด้วยพืชพันธุ์ดอกไม้ที่งดงาม

3. โอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่

ปัจจุบันภาครัฐได้กำหนดนโยบายการพัฒนาภาคการเกษตรที่สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารของโลก โดยมุ่งบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการเกษตรและพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน มีโครงการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่ ภาครัฐมีนโยบายให้ความช่วยเหลือเกษตรกรโดยการพักหนี้ของเกษตรกรรายย่อย และยกงานที่ผ่านกระบวนการจัดทำแผนฟื้นฟูอาชีพ สร้างระบบประกันความเสี่ยงให้เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันเกษตรกรทั้งในด้านการรวมกลุ่มสหกรณ์วิสาหกิจชุมชน ตลอดจนสภาเกษตรกร ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่เกษตรกรไทย จากนโยบายดังกล่าวส่งผลให้ภาคเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นภาคหลักของแหล่งอาหารและแหล่งพลังงานของจังหวัดมีการเตรียมตัว ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ กอปรกับแผนการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ให้เป็นเมืองนำท่องเที่ยวระดับโลก สินค้าและบริการมีคุณภาพ ประชาชนมีงานทำมีรายได้ที่เป็นธรรมและเกิดการพัฒนายั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

กระแสความนิยมของชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีต่อการศึกษา การทำงานและการอยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาในระดับสูง มีศักยภาพในการท่องเที่ยว เศรษฐกิจและการลงทุน จนมีการพัฒนาเติบโตอย่างรวดเร็วจนเป็นเมืองใหญ่อันดับ 2 ของประเทศ รองจากกรุงเทพมหานคร และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวได้ส่งผลให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีความนิยมในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การขยายตัวในด้านเศรษฐกิจและเมืองในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้ชาวไทยและชาวต่างชาติหลั่งไหลเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อการประกอบอาชีพ การค้าการทำธุรกิจและการศึกษา เป็นจำนวนมาก แต่อุปสรรคที่มาควบคู่กับ

ความเจริญนี้คือ กระแสความนิยมอพยพย้ายถิ่นของชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาทำงานและอยู่ในพื้นที่ ทำให้เกิดผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและระบบสาธารณสุขโลก เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และต่อความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ทั้งในทางที่ดีขึ้น และในทางทำลายให้เลวลงหากไม่มีการวางแผนที่ดี การเคลื่อนย้ายของมนุษย์นั้นแน่นอนว่ามีผลกระทบอย่างมาก โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น อิทธิพลในท้องถิ่น การแพร่ระบาดของอาวุธสงคราม การค้าและการเสพยาเสพติด บ่อนการพนัน และอบายมุขต่าง ๆ ทั้งหมดนี้เป็นบ่อเกิดของอาชญากรรม และในอีกหลาย ๆ ด้าน สรุป ได้ดังนี้ (1) ผลกระทบต่อสังคม (2) ผลกระทบทางสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (3) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (4) ผลกระทบด้านแรงงานและอัตราการมีงานทำ (5) ผลกระทบด้านการเมืองและความมั่นคงภายในประเทศ (6) ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงประชากร (7) ผลกระทบต่อส่วนประกอบด้านชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมของประชากร (8) ผลกระทบต่อแรงงาน

4. แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิเคราะห์สถานการณ์คุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบัน ร่วมกับนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงมหาดไทย และนโยบายของจังหวัดเชียงใหม่ โดยการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อค้นพบปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่ที่ผู้วิจัยได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่จะสร้างความเป็นอยู่ที่ดี สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชนเชียงใหม่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ข้อค้นพบยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความพอเพียง เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่อย่างพอเพียง และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างเสมอภาค โดยการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ระหว่างบุคคลและกลุ่มชนทุกพื้นที่ในจังหวัด โดยให้ความสำคัญ

ต่อการพัฒนาฐานข้อมูลด้านคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ จปฐ. โดยปรับให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงมหาดไทย และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบูรณาการทรัพยากรทางการบริหารและกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกัน โดยคำนึงถึง หลักความพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และมีการวางแผนการพัฒนาระบบสาธารณสุขปโภคในพื้นที่ห่างไกล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างควมมีเหตุผล เพื่อวางกรอบแนวทางการพัฒนาตามหลักเหตุผลที่จะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชาวเชียงใหม่โดยทั่วไป และการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างชนบทและชาวเมือง โดยการสร้างเครือข่ายพันธมิตรในการพัฒนา ระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม การกำหนดกลุ่มเป้าหมายเร่งด่วนในการพัฒนา โดยเน้นที่กลุ่มด้อยโอกาสเป็นลำดับแรก เช่น กลุ่มคนชายขอบ กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท รวมทั้งมีการวางแผนอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงานสะอาด

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อสร้างระบบการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานของ จปฐ. เป็นการลดความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านคุณภาพชีวิตโดยทั่วไป ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษา ด้านรายได้ และด้านค่านิยม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมความรู้ในชุมชน เพื่อให้ประชาชนสนใจที่จะแสวงหาความรู้ และมีแหล่งความรู้ในการค้นคว้าข้อมูลในด้านต่าง ๆ ได้ภายในชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้แก่ประชาชน และการใช้ศักยภาพทางการศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ในการส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมระบบคุณธรรมในสังคม เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงศาสนาและยึดถือระบบคุณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน รวมทั้งสร้างเครือข่าย

ความร่วมมือในการเผยแพร่ศีลธรรมกับองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

การอภิปรายผล

อภิปรายผลสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่

1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่สภาพปัจจุบันของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่มีความแตกต่างกันมากในหมู่ประชาชนแต่ละกลุ่ม คนในชนบทและชนกลุ่มน้อยชาวไทยภูเขา รวมทั้งชาวชนบท จะมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าชาวเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Senate of Public Health Committee (2011) ที่พบว่าประชาชนในเมืองที่มีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างจากคนในชนบท โดยกระแสนิยมของสังคมเมืองมีส่วนทำให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพจิต และการร่วมมือจากประชาสังคมในชุมชน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันสังคมชาวเชียงใหม่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป เกษตรกรไม่สามารถหารายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัว

2. จุดอ่อนและจุดแข็งของการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่

เนื่องด้วยสภาพของจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นจุดอ่อนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่มีหลายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แม้จังหวัดเชียงใหม่จะมีการพัฒนาเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องก็ตาม เกษตรกรรากหญ้าในพื้นที่ที่เป็นคนพื้นเพเดิมยังคงมีความต้องการให้ภาครัฐสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือด้านการประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร และต้องการตลาดศูนย์กลางในการวางจำหน่ายสินค้า เพื่อให้พวกเขามีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ และการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Raluca (2013) เรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน

และการรักษาสิ่งแวดล้อม” พบว่า ในการพัฒนาการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องระหว่างเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กันไป การดำเนินชีวิตของประชาชนในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติทั้งประเภทหมดไปและทรัพยากรธรรมชาติประเภทหมุนเวียน ดังนั้น การพยายามดำรงรักษาสมดุลของธรรมชาติและการบริโภคทรัพยากรอย่างมีระบบและแนวทางที่ชัดเจน เป็นหัวใจของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. โอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่

เนื่องจากโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบัน มีการกระจายตัวอย่างสมดุลระหว่างภาค อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การค้าและการบริการ โดยมูลค่าเพิ่มส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการ แต่ภาคการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพของประชากร ส่วนใหญ่ยังมีมูลค่าเพิ่มค่อนข้างต่ำ มีข้อจำกัดเรื่องมาตรฐาน เทคโนโลยีการผลิต และปัจจัยการผลิตที่ไม่เพียงพอ อีกทั้งการได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปิดเสรีการค้ากับประเทศจีน มีการไหลทะลัก ของสินค้าพืชผัก ผลไม้ ทำให้สินค้าเกษตรหลายรายการได้รับผลกระทบ ในส่วนของภาคอุตสาหกรรมยังคงใช้ความได้เปรียบด้านแรงงานที่มีต้นทุนต่ำ ภาครัฐและประชาสังคมจึงควรนำยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ซึ่งจะสามารถสร้างความเข้มแข็งได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Uraivan Thanasatit (2013) ศึกษาเรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความเข้มแข็งชุมชน: กรณีศึกษาบ้านพุด่าง จังหวัดสระบุรี” พบว่า แนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาซึ่งถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง สร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้เป็นอย่างดี

ข้อค้นพบยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากสถานการณ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงเป็นที่มาของการกำหนดยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความพอเพียงในเรื่องคุณภาพชีวิต โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความจำเป็นพื้นฐาน ซึ่งรัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือการพัฒนาชนบทในภาพรวม ดังนั้น กลยุทธ์หลักที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์นี้ก็คือ การพัฒนาฐานข้อมูลด้านคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์จปฐ. โดยปรับให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงมหาดไทย และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการบูรณาการทรัพยากรทางการบริหารและกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกัน โดยคำนึงถึงหลักความพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รวมทั้งการวางแผนการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่ห่างไกล ประเด็นในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของชาวเชียงใหม่บนหลักความมีเหตุผล ทั้งนี้ภาครัฐควรติดตามความเคลื่อนไหวและประสานการทำงานกับองค์กรสาธารณกุศลให้มากที่สุด เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันก็คือการพัฒนาชนบทและประชาชนในพื้นที่ให้มีระดับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งแนวความคิดทางด้านการบริหารรัฐกิจยุคใหม่ ก็ได้ให้ความสำคัญอย่างสูงต่อการนำภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคองค์กรสาธารณกุศล เข้ามาร่วมมือกันนำพาประเทศไปสู่ทิศทางที่ได้กำหนดไว้ตามยุทธศาสตร์ชาติของแต่ละประเทศ โดย David Osborne and Ted Gaebler (1992) ได้เสนอแนวความคิดไว้ในหนังสือเรื่อง Reinventing Government ซึ่งมีหลักการสำคัญก็คือ (1) ระบบราชการควรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงมากกว่าให้ระบบราชการลงมือทำงานเอง (2) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่ชุมชนเป็นเจ้าของ และเป็นระบบราชการที่มอบอำนาจให้กับประชาชนไปดำเนินการเองมากกว่าที่จะเป็นกลไกที่คอยให้บริการแต่อย่างเดียว (3) ระบบราชการควรมีลักษณะของการแข่งขันการให้บริการสาธารณะ (4) ระบบราชการควรเป็นระบบที่ขับเคลื่อนด้วยภารกิจมากกว่าขับเคลื่อนด้วยกฎระเบียบ (5) ระบบราชการควรเป็นระบบที่ให้ความสำคัญต่อผลของการปฏิบัติงานมากกว่าสนใจถึงปัจจัยนำเข้าทางการบริหารงานและขั้นตอนการทำงานทั้งหลาย (6) ระบบราชการควรเป็นระบบที่มุ่งสนองตอบต่อการเรียกร้องของประชาชนมากกว่าที่จะสนองตอบต่อความต้องการของตัวระบบราชการและข้าราชการเอง (7) ระบบราชการจะต้องเป็นระบบที่มีการเฝ้าระวังล่วงหน้า

คือ ให้มีการเตรียมป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดในอนาคตมากกว่าที่จะแก้ปัญหาในภายหลัง (8) ระบบราชการจะต้องเป็นระบบที่มีการกระจายอำนาจจากข้างบนลงไปสู่ข้างล่างตามลำดับชั้น โดยเน้นให้ข้าราชการระดับปฏิบัติงานหลักมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการทำงานเป็นคณะ (9) ระบบราชการควรเป็นระบบที่ปรับเปลี่ยนไปตามกลไกของตลาด ซึ่งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจะนำมาสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับงานด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากที่ได้้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางดำเนินการแล้ว ควรปรับทัศนวิสัยเป็นการสร้างพื้นฐานความพอเพียงให้แก่ประชาชนเชียงใหม่ที่สามารถวัดประเมิน และนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. การกำหนดเส้นทางแห่งความสำเร็จ (road map) ของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจะทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจภาพรวมและบทบาทของตนเองได้เป็นมุมมองเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อน มีความเหมาะสมกับท้องถิ่นและความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ประกอบกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่รองรับข้อมูลคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วน (database and business intelligent system) จะนำมาสู่การบริหารจัดการตัดสินใจ และการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง

3. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์นโยบายและหรือโครงการที่เกี่ยวข้องแก่กลุ่มเป้าหมายที่มีการใช้ภาษาท้องถิ่น สั้น กระชับ เข้าใจง่าย และมีความต่อเนื่องของโครงการ จะทำให้ชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นที่รู้สึกถึงการมี

ส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมเหล่านั้นอย่างใกล้ชิดมากขึ้น อันจะนำมาสู่ความร่วมมือของคนในพื้นที่และประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จังหวัดเชียงใหม่ควรกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวาระสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ

2. จังหวัดเชียงใหม่ควรกำหนดเส้นทางแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถวัดและประเมินผลสำเร็จได้

3. จังหวัดเชียงใหม่ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

4. จังหวัดเชียงใหม่ควรพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่

5. ในการดำเนินโครงการ จังหวัดเชียงใหม่ควรกำหนดกิจกรรม ผู้รับผิดชอบหรือเจ้าภาพ และงบประมาณที่เป็นรูปธรรม มีการประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยต่อไป

จังหวัดเชียงใหม่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรศึกษาตัวแปรที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ประเภทอื่น ๆ ที่น่าจะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ เช่น การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result-Based Management หรือ RBM) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award หรือ PMQA) อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับใช้ในการวางยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

References

- Chiang Mai Community Development Office. (2011). *Report on the quality of life in Chiang Mai rural people in the year of 2011*. Retrieved from www.chiangmai.cdd.go.th. (in Thai)
- Community Development Department Ministry of the Interior. (2012). *Quality of life in rural Thailand report*. Bangkok: Arun Printing Partnership. (in Thai)
- Ninpanich, C. (2009). *Evaluation of policy: Principles, concept and application*. Nonthaburi: Sukhothai Thammatirat University. (in Thai)
- Osborne, D. & Gaebler, T. (1992). *Reinventing government: How the entrepreneurial spirit is transforming the public sector*. New York: Addison-Wesley.
- Pipatserithum, K. (2007). The role of private business in the driving the economy based on the sufficiency economy philosophy. *Journal of the Sukhothai Thammatirat*, 2(2), 71 - 96. (in Thai)
- Policy and Planning Division, Planning and Budget Division. (2014). *The development of a strategic framework of local government Chiang Mai Province (2015-2017)*. Chiang Mai: Chiang Mai Provincial Administration Organization. (in Thai)
- Public Relations Office 3, Chiang Mai. (2012). *Subcommittee conducted a review of the Chiang Mai provincial development plan B.E.2014-2017 jointly analyze the environmental and potential of Chiang Mai province*. Retrieved from <http://region3.prd.go.th> (in Thai)
- Raluca, A. M. (2013). *Sustainable development and the environment*. Romania: National Institute of Economic Research.
- Senate of Public Health Committee. (2011). *Report of quality of life of Thai people in public health the sufficient economy philosophy*. Bangkok: Author. (in Thai)
- Thanasatit, U. (2013). *Philosophy of sufficiency economy and strengthening community: A case study from Baanpukhumjan, Saraburi province*. Bangkok: n.p. (in Thai)
- The Board of Directors of improvement the quality of life of the people. (2014). *Guideline for the management of data storage of basic minimum need (BMN) and the basic data in B.E. 2014*. Bangkok: The Department of Community Development, Ministry of the Interior. (in Thai)
- The Development of Bureaucracy Commission Office. (2008). *The new trend of government administration: Context and technique*. Bangkok: Author. (in Thai)
- United Nations Development Program. (2014). *Human development report 2014*. Retrieved from <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/THA>
- Yotongyote, M., & Sawatdisup, P. (2014). *Determination of the sample group for research*. Retrieved from <http://research.bu.ac.th/knowledge/kn46/Samplesize.pdf> (in Thai)

